קד: המקבל שדה מחבירו פרק תשיעי בבא מציעא

עין משפט נר מצוה

יז א מיי׳ פכ״ג מהלכות לוה״ל הלכה יח סמג עשין מח טוש״ע חו״מ סי׳ סו סעיף יא:

יח ב מיי׳ פי״ח מהל׳ זכיה ומתנה הלכה כה טוש״ע ח״מ סי׳ רנו סעיף טו:

יט ג מיי׳ פ״ח מהלכות שכירות הלכה יג סמג עשין פט טוש״ע ח״מ סי׳ שמח סעיף ב:

כ ד ה מיי׳ שם הלכה יד סמג שם טוש״ע ח״מ סי׳ שמ:

כא ו מיי׳ פ״ו מהלכות שלוחין ושותפין הלכה ג ועיין בהשגות ובכ״מ סמג עשין קב טור ש״ע יו״ד סי׳ קנו סעיף ב:

כב ז מיי׳ שם פ״ו הלכה ד סמג שם טוש״ע י״ד שם סעיף ל:

כג ח מיי׳ שם הלכה ה טוש״ע שם סעיף לג:

כד ט (מיי׳ שם הלכה ג) טוש״ע שם סעיף לב:

מסורת הש״ס

(ו) תוספתא דכתיבות פ״ד ה״ב], ב) [ערי תוס׳ מתוכות מד: ד״ה למחוכות], ג) [לעיל סו. וש״נ], ד) [לעיל ע״ח עב: (ילקוט קכ.)], ה) כ״ב ע״ב. ו) [כדפירש רבי עלן].

הגהות הב״ח

(ה) רש״י ד״ה שלח ור״ה הכי הש״ת: (ב) ד״ה מד עיקרא וכו׳ וי״ל דמתני תחילה בעילה וכו׳ דהיינו ה׳ דינרים דנינר בסף שם משות הרי פסידא דמלוה כל׳ ל ותיבת פשיטי הן ממחק:

מוסף רש״י

אסמכתא. הכתובת נחתמ שאדם מכניסה את תכיריו למעון עליו שאם לא יקיים מעלה יתן כך וכך (לעיל מח.). פירוש דבר לתיעו נותן לו מדעתו, אלא כופף על דבר שאינו, לסבור שהוא יכול לגמת ופסמים שמגלחין אותו (סנהדרין כד:) המכניס לחבירו דבר על מנת שיעשה דבר לעתיד ובסוף נלנו בשעת התנאי שיוכל לקיים הדבר כשיגיע זמן וכשיגיע הזמן יהנם ולא יוכל לקיים (רשב״ם ב״ב קפח:). לא קניא. ואינו נתפס בתנאו ולא יפסיד כלך (שם). אם אוביר. לאשתה כורה, ולא אעביד. ולא תעשה לה כה פעולה הרשויה לה (לעיל קד:). האי עיסקא. דיניה אינם למחניית למחנית שכר, פלגא מלוה ופלגא פקדון. פלגא הוי מלוה להמחייב במחניית המקבל דהשתא אותו תני שנטל ממנו הריוח ופלגא הוי פקדון נגיה ואינו חייב במחניותו דהך פלגא דהקבל ממנה מפקיד ריוחא (רשב״ם ב״ב ע״ו). דניחא ליה למלוה. לאינה קנת מחניות על זה וקנת על זה, ואם נגנב או אבד הכל הכל מן המחוד מפסיד הכל ולא כן שנינן, והלכך כיון דפקמוה מלנתא בן הוא דפלגא הוי מלוה עליה, כיון דנרך הניתן לקבל עליו תרי תילתי בהספד, והאיל ופקיל פלגא בחבר, כי היכי דלא ליהי רגית מלי דעדיף מקבל בפלגא דפקדון משום פלגא דמלוה שבלוהו. דמתי המקבל נותן מחניות עליה טפי מפלגא הוי שכר למקבל כשביל טירחא דפקדון בפלגא פקדון, או פלגא יקבל הניתן בהספד ותילתא בחבר ומקבל יטול תרי תילתי, דהאי דקקריק ריוחא טפי מפלגא וכו שכר טירחא ואין כאן רבית. וכבי מפרש בחיבור נאך (שם).

אהני כתיבה לגירעון ר׳ יוסי היה דורש לשון הדיוט דתניא [ה]רבי יוסי אומר [א]מקום שנהגו לעשות כתובה מלוה גובה מלוה לכפול גובה מחצה נהרבלאי גבו תילתא מרימר מגבי גמי שבחא א״ל רבינא למרימר והתניא לכפול גובה מחצה לא קשיא הא דקני מיניה הא דלא קני מיניה רבינא משבח וכתיב לברתיה אמרו ליה נקני מיניה דמר אמר להו אי מקנא לא מיכפל אי מיכפל לא מיקנא ההוא גברא דאמר להו הבו לה ארבע מאה זוזי לברתי בכתובתה שלח רב אחא בריה דרב אויא לקמיה דרב אשי ארבע מאה דאינון תמני מאה או ארבע מאה זוזי דאינון מאתן אמר רב אשי חזינן אי אמר הבו לה ארבע מאה זוזי דאינון תמני מאה אי אמר כתובו לה ארבע מאה זוזי דאינון מאתן איכא דאמרי אמר רב אשי חזינן אי אמר לכתובתה ארבע מאה זוזי דאינון תמני מאה ואי אמר בכתובתה ארבע מאה זוזי דאינון מאתן [ב]ולא היא [ג]לא שנא דאמר לכתובתה ולא שנא דאמר בכתובתה ארבע מאה זוזי דאינון מאתן עד דאמר הבו לה סתמא ההוא גברא דקבל ארעא מחבריה אמר אי מוברנא לה יהיבנא לך אלפא זוזי אוביר תילתא אמרי נהרדעי דינא הוא דיהיב ליה תלת מאה ותלתין ותלתא ותילתא רבא אמר [ג]אסמכתא היא ואסמכתא לא קניא ולרבא מ״ש מהא [ד]דתנן אם אוביר ולא אעביד אשלם במיטבא התם לא קא גוים הכא כיון דקאמר מילתא יתירתא גוזמא בעלמא הוא דקגזים ההוא גברא דקביל ארעא לשומשמי זרעה חיטי עבדא חיטי בשומשמי סבר רב כהנא למימר מנכי ליה כחשא דארעא אמר ליה רב אשי לרב כהנא [ה]אמרי אינשי כחשא ארעא ולא לכחוש מרה ההוא גברא דקביל ארעא לשומשמי זרעא חיטי עבדא חיטי טפי מן שומשמי סבר רבינא למימר יהיב ליה שבחא דבינו ביני אמר ליה רב אחא מדפתי לרבינא [ו]אטו הוא אשבחה ארעא לא אשבחה [ז]אמרי נהרדעי [ח]האי עיסקא פלגא מלוה ופלגא פקדון עבוד רבנן מילתא דניחא ליה ללוה וניחא ליה למלוה השתא דאמרינן פלגא מלוה אי בעי למשתי ביה שברא שפיר דמי רבא אמר [ט]להבי קרו ליה עיסקא דאמר ליה כי יהבינא לך לאיעסוקי ביה ולא למשתי ביה שברא אמר רב אידי בר אבין ואם מת נעשה מטלטלין אצל בניו רבא אמר [י]להבי קרו ליה עיסקא דאם מת לא יעשה מטלטלין אצל בניו אמר רבא [כ]חדא עיסקא ותרי שטרי פסידא דמלוה תרי

אהני כתיבה לגירעון. הטטר מועיל לפחות דמיו. אם יפחתו דמי המשכון שנמסמס בו הלוה יפרע מאחר נכסיו כל הכתוב בשטר: מקום שנהגו לעשות כתובה מלוה. שכל מה שכתוב בשטר כתובה דין גדוניה להנעלת ליה מבי נשא לבית בעלה וכו׳ נפרעת ממנו כשמתאלמנה או מגתרשה כדרך שנעל חוב נפרע ככל הכתוב בשטר מלוה כגון שכותבין לה כמו שלו כותבין לחבריות דנה קבילת עלאי: גובה מלוה. כעל גובה מאי הנא כל מה שכתוב בכתובתה בחילו הליהו: מקום שנהגו לכפול. לשום את מה שמכנסת לו כפליים בדמיו כשביל כנוד ולכתוב כפליים בכתובתה וכשהיא יולאה ליגה נפרעת מלא חלאי: גובה. החתן ממחיו מחלה: מגבי שבחא. כל מה שהיה כותב וכופל היה גובה מאי הנא: הא דקני מיניה. שהוכרו לכפול היה: הבו לה ארבע מאה. קאמר שיכתבו חותן ממני מאה בכתובתה או ד׳ מאה דכתובה קאמר לחיגן מחיים לגבייה: אי אמר לכתובתה. לגוביינא קאמר: ואי אמר בכתובתה. לכתוב לה בשטר כתובה קאמר: לא גויס. חיגן מקבל עליו דבר גחמת אלא כמשפט ואלו אמקמכתא היא דהכי אפסידיה: דקניל ארעא לשומשמי. קבלנות היתה לזורעה שומשמין והן יקרין מן החטין ומכחיצין הקרקע יותר מן החטין: ועבדה חטין בשומשמי. הלנית זריעתו ואף החטין הוקרו ונמלא שלא הפסיד בעל הבית כמה שהיה זה ונשתכר כמה הקרקע שהיה נכחש בשומשמין יותר מן החטין: מנכה ליה. בעל הקרקע מחלקו דמי בחמה לארעא מה שהיה מכחש אם היה זורעה שומשמין יותר משזרעה חטין ואף יטול כה חטין שיעור שומשמין שהרי לא הכחישה כל כך ממחת החטין: אמר ליה אמרי אינשי כחוש ארעא כוי. כלומר היה לו לזרוע שומשמין אפילו היתה מכחשת קרקע יותר ולא יכחוש מרה ליטול עכשיו פחות ויעשב הוא וניחו: טפי משומשמין. הוקרו החטין והלילה חומה שנה זריעת חטין יותר מבל שומשמין: יהיב ליה. בעל הקרקע מנכה לו מהכירתו ולא יטול אלא כדי שיעור דמי שומשמין שהיה לחויה להעשות לפי שזה גרם זה הנחנה: הבי עיסקא פלגא מלוה ופלגא פקדון. המקבל פרגמטיא מבעל הבית ושמה לה בפי דמיה שהיא שוה כמן והוא מוליכה למקום היוקר למחנית השכר מני מחריות תוכים עליו כמלוה ואני מחרייתה על בעלים בפקדון: מקון רבנן הך מקנפא. דניחא להו למרוייהו: ואי בעי למיפטי ביה מכרא. אם לה להוליא חניה בהולאת ניתו מוליא עליו היל: לאיעסוקי ביה. דממון שהשתכר בשלך תנרא ותעסוק בה יפה: ואם מת. הלוה והעיסקא קיימת בית בניו הרי חנייה שהיא מלוה נעשית מטלטלין בלל בניו ואין הבעלים נוטין ממנה למטלטלי דיתמי לא משתעבדי לבעל חוב: להבי קרו ליה עיסקא. שתהא קיימת תמיד ומתעסק בה ויתמכו עליה בעליה שלא תיתן להוליאה ואם מת ליה יגבה ולא תיעשה כמטלטלין שלהן דכיון דלריכה להיות קיימת סמיכתו עליה כמקרקעי דטעמא דלא קא משתעבדי מטלטלי דיתמי לב״ח משום דמיעקרא ליתו עלייהו ממך דלאו למיגבי מייהו אוחפיה שהרי בידו להוליאן מבל הני אין בידו להוליאן ומתך עלייהו: חד עיסקא ותרי שטרי פסידא דמלוה. משום דתתם עיסקא תילתא בחבר לבעל הבית (לעיל קד: פח:) גבי שטרא דבר עילים לאי לא מתמוי ברבית לכון דפלגא מלוה אי לאו דשקיל פלגא בחבר דמשום הכי הוי פלגא פקדון מישתבח דקא טרח בפקדון משום רבית דמלוה. הלכך מאן דיהיב עיסקא לי מבילות בגדים בעבה נכתוב שטר של מנה אי מפקיד בחצי מן המבילות מדמי הקבן מחמשים ה׳ דינרים ומשתבר בחציתה ט״ו דינרי אין לאן משום להספד לבד ולשבר לבד אלא נשתבר בפרגמטיא זו י׳ דינרי (ויש[מו] (ב) תחילת מבילה החסירה בה׳ דינרי של ט״ו דינרים שהרוויח בחילה אחרת ו׳ דינרי הניתרים הן הן היות ויטול מהן דיהיב עיסקא מילתא בחבר והמקבל תרי תילתי) ויטלו בעליו מחותם י׳ דינרים שלים שהן ג׳ דינרים ושלים דינר והמקבל יטול שני שלישים. אי בתב עלייהו שני שטרות בל מבילה שטר של חמשים ממנו חשבון של בל אחד לבדו ויקבל עליו המלוה בהספד החני שהוא שני דינרים ומני ובשבר של מבירתה לא יטול אלא שלים ולא ממנו לחלקו שבר אלא אלא שלישים מעות דהיינו ממשה דינרים דדינר ו׳ מעות בסף פשיטי הן הרי פסידא דמלוה:

תרי

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com